

MUSIQA DARSLARIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.

Tashanova Aziza Jontemir qizi

Surxondaryo viloyati Termiz shahar 22- umumiy o'rta ta'lim maktabining Musiqa fani o'qituvchisi

Annotatsiya: *Innovatsion faoliyatni ilmiy asosda tashkil etish bilan bog'liq holda ilg'or pedagogik texnologiyalarni o'quv jarayoniga tatbiq etishda o'quvchilarning ushbu faoliyatga tayyorgarligi va qiziqishini hisobga olish hamda tegishli texnologiyani tanlash eng muhim hisoblanadi.*

Kalit so'zlar: *Texnologiya, musiqa, ta'lim, faoliyat, yangilik, interfaol, badiy, estetik.*

Аннотация: *В связи с организацией инновационной деятельности на научной основе наиболее важно учитывать готовность и заинтересованность обучающихся в этой деятельности и выбирать соответствующую технологию при применении передовых педагогических технологий в образовательном процессе.*

Ключевые слова: *технология, музыка, образование, деятельность, инновация, интерактив, художественность, эстетика.*

Abstract: *In connection with the organization of innovative activities on a scientific basis, it is most important to take into account the readiness and interest of students in this activity and choose the appropriate technology when applying advanced pedagogical technologies in the educational process.*

Key words: *technology, music, education, activity, innovation, interactive, artistry, aesthetics.*

Hozirgi davrda har bir o'qituvchi egallashi lozim bo'lgan eng muhim ko'nikmalardan biri darslarni pedagogik texnologiyalar asosida tashkil qilish va o'tkaza olish ko'nikmasidir. O'z tarkibiga ko'ra bu ko'nikma ancha murakkabdir.

Darsni yaxshi natijaga olib kela oladigan darajada loyihalashtirish uchun o'qituvchi tomonidan bo'lajak darsni texnologik xaritasini tuzib olishi katta ahamiyatga egadir, chunki darsning texnologik xaritasi har bir mavzu, har bir mashg'ulot xususiyatidan o'quvchilarning imkoniyat va ehtiyojidan kelib chiqqan holda tuziladi. Bunday texnologik xaritaning tuzishning o'ziga xos murakkablik tomonlari mavjud. Buning uchun o'qituvchi pedagogika, psixologiya xususiy metodika, informatika va axborot texnologiyalaridan

habardor bo'lishi, shuningdek, juda ko'p metodlar, usullarni bilishi kerak bo'ladi.

Buning uchun: o'quvchilarni innovatsion faoliyatga tayyorlash va unga oid ko'nikma va malakalarni shakllantirish uchun awalo o'quv - biluv faoliyatidan unumli foydalana bilish, o'quvchilarni har bir fan o'qitilishida pedagogik texnologiyalarni qo'llay olish mahoratlarini egallab borishlariga erishish zarur. Masalan, dirijyorlik mashg'ulotlari jarayonida "Talaba treningi", "Men dirijyor", "Klaster", Musiqa nazariyasi fanini o'tishda "Aqliy hujum", "Skarabey", "Bahs - munozara", "Muloqot", "Guruh bo'lib ishlash", Xor va xorshunoslik asoslari mashg'ulotlarida "Kichik guruhlar ishlash", "Individual ishlash", "Differensial guruhlarga bo'lish", "Multimedia texnologiyasi", "Konsert darsi", Musiqa tarixi fanini o'tishda "Muammoli vaziyat", "Viktorina darsi", "Savol - javob", Cholg'u ijrochiligi darsini o'qitishda "Kuyni davom ettir", "Dars sayohat", "Konkurs darlar" texnologiyalarini qo'llash va o'quvchilarni bunday faoliyatga tayyorlab borish mumkin. Pedagogik faoliyatga texnologik jihatdan talabalarni tayyorlash o'quvchi o'quv mashg'ulotlari davomida egallagan va amaliy mashg'ulotlar, pedagogik amaliyotlar davomida mustahkamlab borish lozim bo'lgan nazariy psixologik, pedagogik va metodik bilimlarni amalda ongli, ishonchli va muvaffaqiyatli qo'llay olishiga ko'p jihatdan bog'liqdir.

Har bir darsni rang barang qiziqarli va mazmunli bo'lishi avaldan puxta o'ylab tuzilgan darsning loyihalashtirilgan texnologik xaritasiga ko'p jihatdan bog'liq. Dars jarayonida qo'llanilayotgan ilg'or pedagogik texnologiyalar o'quvchilarni erkin fikrlashga, izlanishga har bir masalaga ijodiy yondashishi, mas'uliyatni sezish, o'z ustida mustaqil ishlash, tahlil qilish, ilmiy - uslubiy adabiyotlardan, darsliklardan unumli foydalanishga, eng asosiysi fanga, O'quvchilarni musiqiy, badiiy, estetik tarbiyalovchi shaxsning dunyoqarashi, fikrlash tushunchasi, o'z kasbiga sadoqati va o'z mahoratini uzluksiz oshirib, takomillashtirib borishi birinchi darajali ahamiyatga ega bo'lishi kerak. Ta'kidlab o'tganimizdek, musiqa o'qituvchisi oliy ta'lim davrida cholg'uchilik, musiqa cholg'ularida ijro etish, vokal - kuylash, nazariy bilimlarni yaxshi egallashi kerak. Chunki, jonli ijro etilgan kuy va qo'shiq hammadan ko'proq, tez va emotsional ta'sir kuchiga egadir. Jonli ijro etilgan kuy va qo'shiq o'quvchilar e'tiborini tez jalb etadi, yaxshi kayfiyat baxsh etadi. Jamoa bo'lib kuylash vaqtida hohlagan takti (jumlan) qayt arish imkonini beradi, va nihoyat musiqa asbobida mahorat bilan ijro etgan, qo'shiqni chiroyli ovozda kuylagan o'qituvchi o'z tarbiyalanuvchilariga musiqani har kim o'zi ijro etishi naqadar qiziqarli ekanligini, jozibadorligini amaliyotda ko'rsatib beradi. Musiqa o'qituvchisi faqatgina musiqa cholg'ularini mohirona ijro etish bilan

cheklanib qolmay, balki, yaxshi tovush, dirijyorlik mahorati, jamoa bilan ishlash malakalarini yaxshi egallagan bo'lishi uning faoliyati samaradorligini kafolatlaydi. O'qituvchi bulardan tashqari darslarni kuzatib borishi uning yutuq va kamchiliklarini maxsus daftarga qayd qilib, shunga yarasha keyngi darslarga tayyorgarlik ko'rishi yaxshi samara beradi. Doimiy kuzatishlar sababli o'qituvchining pedagogik mahorati ham o'sib, rivojlanib boradi. O'qituvchining o'rganilayotgan asar haqidagi kirish so'zi va dars mavzusini tushuntirib berishi, o'quvchilarni ajoyib va sehrli musiqa olamiga olib kiradi. Bunday xislatlar, ko'nikmalar, malakalarning asosiy negizi oliy ta'lim davridagi ta'lim jarayonida yaratilmog'i va o'qituvchilik faoliyatida uzluksiz ravishda takomillashtirilib, boyitilib, rivojlantirilib borilishi pedagog - murabbiylar oldiga, kasbiy faoliyatiga qo'yilayotgan ijtimoiy buyurtmaning asosiy mazmunini belgilaydi. Bu o'rinda musiqiy mashg'ulotlar jarayonida o'quvchilarning ijodiy faolligini ta'minlash alohida ahamiyatga molik. Musiqani tushunish, uning hissiy - emotsional ta'siridan bahramand bo'lish bilim, malaka va ko'nikmalar qatori emotsional his - tuyg'ularning ishtirokiga ham bog'liq. Asarni ijro va idrok etishda his - tuyg'ular qanchalik faol va chuqur bo'lsa, ularni tushunish va o'zlashtirish, ta'sirlanish shuncha ongli va samarali bo'ladi. Bu holatlar esa o'z o'rnida ijodiy faollik natijasida sodir bo'ladigan jarayondir. Zero, zerikarli va bir xillik sinfda jonli hissiyot holatini vujudga keltira olmaydi. O'quvchilarni darsga qiziqtirish birinchi navbatda tinglash va ijro etish uchun tanlanadigan repertuar va uslublarga (an'anaviy yoki interfaol metodlar) bog'liq.

Shunga muvofiq qo'llaniladigan metodlar ham ko'proq o'yin xarakterda bo'lishi maqsadga muvofiq bo'ladi. Sho'x, o'yinbop, raqs ishtirokida turli musobaqa tarzida uyushtiriladigan va tematikasi bolalar dunyosiga mos ertak qahramonlari, hayvonlar, parrandalar, o'simliklar, tabiat manzaralari, qushlar obrazlari bilan bog'liq asarlar o'quvchilarda darsga nisbatan qiziqish va havas uyg'ota oladi, estetik hissiyotlarini, musiqiy qobiliyatlarini o'stirib boradi. Bu o'rinda zamonaviy qo'shiqlar qatori xalq qo'shiqlaridan, qardosh xalqlar va kompozitorlari asarlaridan foydalanish darslarni yanada sermazmun va faol bo'lishini ta'minlaydi, yoshlarda xalq musiqa merosiga bo'lgan mehr va muhabbat tuyg'ularini shakllanishiga kuchli ta'sir etadi. Har bir darsda ijodiy faollik yuzaga keladi.

Zamonaviy musiqa madaniyati darslarini badiiy - pedagogik asar deb hisoblash mumkin. Chunki uni o'qituvchi o'z individual ijodidan va tajribasidan kelib chiqqan holda yaratadi. Darsning kompozitsiyasi va dramaturgiyasi, uning badiiy - pedagogik g'oyasi, maqsad va vazifalari, shakllari, metodik usullari va texnologiyalari ham o'quvchilarda musiqaga,

o'quv materiallariga qiziqishni o'stirish, ularga musiqa san'ati va madaniyatining ma'naviy mazmunini singdirish, zamonaviy musiqali ijodiy faoliyatni anglashi - bularning hammasi o'qituvchining ijodiy yondashuvchanligining mahsuli hisoblanadi.

O'qituvchi musiqa darsini (bir soatlik) rejasini tuzganda maqsad, vazifasini, mavzusini, turini va o'qitish shakllarini, musiqiy faoliyatlarni va ular mazmunida o'quvchilarga beriladigan bilimlar, qo'llaniladigan uslublar, texnologiyalarni aniqlab, so'ng darsning senariysini yaratadi. Darsning har bir faoliyati: musiqa tinglash, jamoa bo'lib kuylash, musiqa savodi, ritmik harakatlar, musiqa cholg'u asboblari jo'r bo'lish, o'yinlar - bir - biri bilan bog'lanib, uzviylashtirilgan bo'lishi kerak. Bunda o'quvchilarni darsga faol qatnashtirish uchun turli xil texnologiyalar, vositalar, metod va usullar qo'llaniladi. Ma'lumki, har qanday pedagogik texnologiya ta'limning yangi loyihasini rivojlantiruvchi ta'lim tamoillariga asoslangan bo'lib, o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan bo'lishi kerak.

Xulasa qilib shuni aytish mumkinki. Hozirga kunda yangi pedagogik texnologiyalarni o'quv jarayoniga tadbiiq etishga bo'lgan qiziqish kundan - kunga kuchayib bormoqda. Chunki, pedagogik texnologiya va interfaol metodlar o'quvchi yoshlarni puxta bilim va malakalarni egallashlarini yengillashtiradi, qulaylik tug'diradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Yo'ldoshev Sh, Usmonov S. Pedagogik texnologiya asoslari. - Toshkent, Fan, 2001 - yil.
2. Ishmuhammedov.R, Abduqodirov.A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent, - Fan, 2008 - yil.